

מעשה יהודה ותמר נקרא ומתרגם

משנה מסכת מגילה פרק ד משנה י – מה קוראים ולא מתרגמים

מעשה ראובן נקרא ולא מתרגם, מעשה תמר נקרא ומתרגם, מעשה עגל הראשון נקרא ומתרגם והשני נקרא ולא מתרגם. ברכת כהנים, מעשה דוד ואמנון, לא נקראין ולא מתרגמין וכו'.¹

גמרא מגילה דף כה עמוד ב – בלי חישובי כבוד

... מעשה לוט ושתי בנותיו נקרא ומתרגם. פשיטא! - מהו דתימא: ליחוש לכבודו דאברהם, קמשמע לן. מעשה תמר ויהודה נקרא ומתרגם, פשיטא! - מהו דתימא: ליחוש לכבודו דיהודה, קמשמע לן: שבחיה הוא דאודי. מעשה עגל הראשון נקרא ומתרגם, פשיטא! - מהו דתימא: ליחוש לכבודן של ישראל. קמשמע לן: כל שכן דניחא להו דהויא להו כפרה. ... מעשה אמנון ותמר נקרא ומתרגם, [מעשה אבשלום נקרא ומתרגם], פשיטא! - מהו דתימא: ליחוש ליקריה דדוד, קמשמע לן.²

בראשית רבה פה א – ירידה עד עולם

"ויהי בעת ההיא וירד יהודה מאת אחיו ויט עד איש עדולמי ... וירא שם יהודה בת איש כנעני" – "בגדה יהודה ותועבה נעשתה בישראל ... כי חילל יהודה" (מלאכי ב יא) - אמר לו: כפרת יהודה! שקרת יהודה! ... נעשית חולין יהודה! "עוד היוורש אביא לך יושבת מרשה, עד עדולם יבוא כבוד ישראל" (מיכה א טו) - קדושם של ישראל. עד עדולם יבוא מלכם של ישראל? "עד עדולם יבוא", שכתוב: "ויט עד איש עדולמי".³

מדרש הגדול לח ב פרשת וישב – יהודה גרוע מעשו

"וירא שם יהודה בת איש כנעני" - חכמים אומרים: משל לכלב שעבר על נבלה הריח בה ולא אכלה. עבר עליה ארי ואכל ממנה. התחילו הכל מרננים ואומרים: מה שפסל הכלב אכל הארי! כך, עשו פסל בנות כנען שנאמר: "וירא עשו כי רעות בנות כנען".⁴ בא יהודה שנמשל באריה ולקח מהן שנאמר: "ויקחה ויבוא אליה".⁵

¹ ובתוספתא מגילה פרק ג הלכות לא-לח הרשימה ארוכה ומפורטת יותר: "יש נקראין ומתרגמין, נקראין ולא מתרגמין, לא נקראין ולא מתרגמין: מעשה בראשית נקרא ומתרגם, מעשה לוט ושתי בנותיו נקרא ומתרגם, מעשה יהודה ותמר נקרא ומתרגם, מעשה עגל הראשון נקרא ומתרגם, הקללות שבתורה נקראין ומתרגמין ... מעשה אמנון ותמר נקרא ומתרגם, מעשה אבשלום בפילגשי אביו נקרא ומתרגם, מעשה פילגש בגבעה נקרא ומתרגם ... מעשה ראובן נקרא ולא מתרגם ... מעשה עגל השני נקרא ולא מתרגם ... מעשה דוד ובת שבע לא נקרא ולא מתרגם והסופר מלמד כדרכו". היינו, שאין קוראים בציבור את מעשה דוד ובת שבע, בדומה למעשה אמנון ותמר שמוזכר במשנה, אבל "הסופר קורא כדרכו", היינו שכתביה, בלימוד עצמי או אפילו בלימוד כללי, לא מדלגים ולא מתעלמים. (ולגבי מעשה דוד ובת שבע, פילגש בגבעה, אמנון ותמר וכו', הפטרות שאינן מוכרות לנו היום. נראה שמדובר כאן בתקופה בה עדיין לא נקבעו הפטרות קבועות והן היו 'חופשיות' ו'פתוחות'). ראו דברינו [נטלתי ספר בראשית וקראתי](#) [ב](#) פרשה ז, שהתורה לא מכסה על חטאי האבות. הנושא הכללי של פרשות שקוראים או לא קוראים בציבור ואם קוראים אז מתרגמים או לא, הוא נכבד ורחב ומן הסתם כבר דשו בו גדולים וטובים. אנו נצטמצם במעשה יהודה ותמר. שימו לב איך כבר במשנה יש הסתרה מסוימת. בעוד שהתוספתא מדברת על "מעשה יהודה ותמר", המשנה מזכירה רק את "מעשה תמר".

² אפשר היה לחוס על כבודו של יהודה (ומה על כבודה של תמר?) ולקרוא בפרשת יהודה ותמר שבפרשתנו ולא לתרגם. מתרצת הגמרא שאדרבא, כבוד ושבח הוא ליהודה שהודה ולא בוש וממנו ילמדו אחרים, כפי שנראה להלן. כך גם עם ישראל בחטא העגל (ואדם הראשון למד מקין לעשות תשובה, בראשית רבה כב יג, ויקרא רבה י ה). ואולי אין זה רק לזכותו של יהודה, אלא גם (ובעיקר) לזכותה של תמר שבחכמתה ותבונתה ניווטה את העניין. ובזכות זה אולי גם "מעשה אמנון ותמר נקרא ומתרגם", כנזכר בתוספתא ובגמרא המביאה אותה - תמר האחרת, מצאצאה של תמר שבפרשתנו (מצד אביה). ועל כל הנקראים לא מתרגמים או לא נקראים ולא מתרגמים, יש לדון בנפרד. כאן נתמקד במעשה יהודה ותמר.

³ הדרשן מקשר את עדולם שבפרשתנו עם נבואת החורבן של מיכה הנביא, אשר מנבא שהאויב יבוא עד עדולם ויסקן את מלכות יהודה וירושלים. וכל זאת בגלל מעשהו של יהודה שירד עד עדולם והתחבר לכנענים שם. ראו אגדת בראשית (בובר) פרק סד שמוסיף ומרחיב על המדרש לעיל: "כיון שיצאו ישראל בגלות, היו שלולין בקולרין ולבושים בגדיהם, עד שהגיעו לעדולם, ויצאו שונאיהן והפשיטו בגדיהם, והניחום ערומים, שנאמר: עד עדולם יבוא כבוד ישראל". ראו המפרשים (רד"ק, מצודות) על הפסוק שם במיכה. וראו גם במילון ביטויים באנגלית את הערך Adullamite (בדומה ל'כלנתיזם', הערת ידידי דוד עמית ז"ל). אגב, בנבואה זו של מיכה נזכרים מקומות נוספים שנחלת יהודה שזוכרים גם בפרשתנו כמו כזיב (אכזיב). אזור שפלת יהודה (עמק האלה) קשור לא רק לתחילת בית דוד (מלחמת גלית), אלא ליהודה עצמו, אבי השבט, בתחילת דרכו. עמק האלה הוא נחלת יהודה ההיסטורית ולאחרונה נתגלתה שם [העיר קייאפה](#) – מבצר האלה, שהיא מהממצאים הארכיאולוגיים המרשימים ביותר מתקופת בית ראשון.

⁴ ואביו של יהודה ואבי סבו של יהודה טורחים ומטריחים עד ארם נהריים ובלבד שלא להתחתן עם בנות כנען. ומי נשאו שאר האחים? ראו מחלוקת ר' יהודה ור' נחמיה בבראשית רבה (תיאודור-אלבק) פרשת וישב פרשה פד: "ויקומו כל בניו וכל בנותיו לנחמו - ר' יהודה אומר: לאחיותיהם נשאו השבטים ... ר' נחמיה אומר: כנעניות הו'. מה יותר טוב?

⁵ אמנם בגמרא פסחים נ' ע"א מנסים להקל במעשה זה של יהודה: "וירא שם יהודה בת איש כנעני. מאי כנעני? אילימא כנעני ממש - אפשר בא אברהם והזהיר את יצחק, בא יצחק והזהיר את יעקב, ויהודה אזיל ונסיב? אלא אמר רבי שמעון בן לקיש: בת גברא תגרא". אבל המדרש שלנו בעינו עומד ולא עושה ליהודה שום הנחות! במשל קשה ביותר! ואגב, הסגנון של הגמרא שם על

בראשית רבה פרשה פד סימן יט – "הכר נא" מול "הכר נא"

"ווישלחו את כתונת הפסים ... ויאמרו הכר נא הכתונת בנדך היא אם לא". אמר ר' יוחנן: אמר הקב"ה ליהודה: אתה אמרת "הכר נא", חייך שתמר אומרת לך "הכר נא".⁶

בראשית רבה פרשה פה סימן ט -

"ווישלח יהודה את גדי העיזים" - ר' יהודה בר נחמן בשם ריש לקיש: "משחקת בתבל ארצו ... משחקת לפניך בכל עת" (משלי ח לא-לב) - התורה שהיא משחקת על הבריות.⁷ אמר הקב"ה ליהודה: אתה רמית באביך בגדי עזים, חייך שתמר מרמה בך בגדי עזים.⁸

שמות רבה ל יט פרשת ואלה המשפטים – צדקה ממני

ולמה נתן הקב"ה כתר ליהודה? והלא לא לבדו הוא גיבור מכל אחיו, והלא שמעון ולוי גיבורים היו, והאחרים? אלא שדן דין אמת לתמר, לכן נעשה דין לעולם.⁹ משל לדין שבא דין של יתומה לפניו וזיכה אותה, כך יהודה בא דין תמר לפניו שתישרף והוא זיכה אותה מפני שמצא לה זכות.¹⁰ כיצד? היו יצחק ויעקב יושבים שם וכל אחיו והיו מחפים אותו.¹¹ הכיר יהודה למקום ואמר אמיתת הדבר ואמר "צדקה ממני" ועשאו הקב"ה נשיא.¹²

בראשית רבה פרשה צט ח – יהודה הציל ארבע נפשות

והיה מתירא יהודה שלא יזכור לו מעשה תמר, התחיל קורא לו: "יהודה אתה יודוך אחיך". אמר לו הקב"ה: אתה הודית במעשה תמר, יודוך אחיך להיות מלך עליהם.¹³ "גור אריה יהודה מטרף בני עלית" ... מטרפה של תמר. שהצלת ד' נפשות: עצמך ותמר ושני בניה. אמר לו הקב"ה: אתה הצלת ארבעה, אף אני אציל ארבעה מבני בניך: דניאל חנניה מישאל ועזריה. וקרא לו ארבע שמות: "גור אריה יהודה", "כרע שכב כאריה וכלביא". "לא יסור שבט מיהודה" - זה כסא מלכות.¹⁴

יהודה בכך ש"כנעני" איננו בן לעם כנעני, אלא תגר (סוחר), היא גם קולא וסניגוריה על הכנענים לעתיד לבוא שיכולים לבוא לבית ה' בניגוד לפסוק: "ולא יהיה עוד כנעני בבית ה'". ראו בגמרא שם: "כנעני - אין כאן עני", היינו שאין עניות במקדש.
⁶ "שכל מידותיו של הקב"ה מידה כנגד מידה" (סנהדרין צ ע"א), "במידה שאדם מודד בה מודדים לו" (סוטה ח' ע"א). כך ביחסים שבין יעקב ליהודה. "הכר נא" מול "הכר נא". אבל ביחסים שבין תמר ויהודה "הכר נא" הוא בלשון עדינה ומתחשבת שהיא שגרמה ליהודה להודות בטעותו: "הכר פני בוראך ואל תעלים עיניך ממני" (סוטה י ע"א). "שא עיניך והכר את בוראך ואל תתבייש מבשר דום, מיד כבש יצרו והודה במעשיו" (בראשית רבה (אלבק) צז). ראו גם רש"י על הפסוק. גם דברי תמר ליהודה: "למי החותמת והפתילים" נדרשים ברוח דומה. ובפרשת השבוע הבא: "ויכר יוסף את אחיו והם לא הכירוהו".

⁷ ביטוי קשה, ראו המפרשים על הפסוקים שם. אולי מעין הביטוי ביידיש אמענטש טראכט אונד גאט לאכט (האדם חושב ואלהים צוחק). האדם מתכנן תכניות ועושה פעולות שונות, מקצתן היה מעדיף לשכוח או להסתיר – האדם חושב שהוא מכתוב את מאורעות חייו, והקב"ה משחק בו ומגלה צפונותיו ובא איתו בחשבון ביום מהימים. או אולי גם במשמעות שחיי האדם הם כגלגל משחק בידי ההשגחה (שמכונה כאן התורה): פעם הם למעלה ופעם למטה. ראו רמב"ן בראשית יז, יז: "כי הצחוק פעם יאמר ללעג ופעם לשמחה כמו משחקת תבל ארצו". על הצחוק בספר בראשית נאריך בע"ה בפעם אחרת. מה ההבדל בין הצחוק של אברהם לבין זה של שרה שעליו היא נזופה? וגם יצחק נזוף. שרה מגרשת את ישמעאל כי הוא מצחק ואח"כ יצחק מצחק את רבקה אשתו. יצחק נקרא גם ישחק. בנושא זה שלחנו יד בדברינו [בין צחוקו של אברהם וצחוקה של שרה](#) בפרשת וירא.

⁸ ויעקב אביו של יהודה רימה את אביו בעורות גדי עזים, לאה אמו של יהודה מרמה את יעקב, (רחל אחותה מרמה את אביה) ואחי יהודה מרמים את אנשי שכם ... ראו דברינו [צלולה הייתה החבית וערתם אותה](#) בפרשת וישלח, שם עמדנו על השוואת המרמה של שמעון ולוי לזו של יעקב. וכאן גם תמר מרמה, האם לה לפחות הייתה הצדקה מסוימת?

⁹ המבחן של מלך, של כל שלטון, הוא באופן שהוא מקיים ומכבד את החוק ועושה משפט: "מלכי בית דוד - דן ודנין אותך" (סנהדרין יט ע"א). וגם שלא מעמיד עצמו מעל לחוק. ראו הביטוי פָּרָא בְּסִילִיּוֹס נומוס אַגְרָפוֹס בויקרא רבה בחוקות, לה ג (והדף [פרא בסיליוס](#) בפרשת וירא), ודברינו [מלך לא דן ולא דנים אותה](#) בפרשת שופטים.

¹⁰ מה היא בדיקת זכות זו? שהייתה מוכנה למות ולא לפגוע בכבודו של יהודה ורק בעדינות אמרה לו "הכר נא". ראו כתובות סז ע"ב: "נוח לו לאדם שיפול לכבשן האש ואל ילבין פני חברו ברבים. מנא לן? מתמר". או שמא שצדקה לעצם העניין שהיה צריך לקיים בה דין ייבום, או לפחות לספח אותה לאוהליו של יהודה ולא שתישלח לדרכה. ראו רש"י "ונתכוונה לשום מצוה".

¹¹ למרות שראו את החותמת והפתילים. חיפוי זה (חיפוי הוא ההפך מ"חף") הוא עניין קשה ביותר, כולל הכנסת יעקב ויצחק לעניין שהיא כנגד כל דין ונורמה שיפוטית. מה פשר מדרש זה?! מדוע הוא מכניס לכאן את יעקב ויצחק בלי שום אחיזה במקרא? האם הוא מרמז לקשי לים של דינים בדורות אחרים גם במחיר 'הכפשת' האבות, או שמא הוא פשוט רוצה להעצים את הודאתו של יהודה? כבר נדרשנו מעט לנושא זה בדברינו [צדקה ממני](#) בפרשה זו שהוא דף משלים לדף הנוכחי. ראו גם דברינו [המדרש המעצים בדפים המיוחדים](#). אך עדיין הנושא קשה מאד להולמו. ומי שיאיר עינינו בעניין תמוה זה, יבורך בכל מילי דמיטב.

¹² לא סתם נשיא אלא ראש לנשיאים כפי שמופיע במדרש בהערת השוליים הסמוכה. וגם מלך כפי שנראה בהמשך. ראו דברינו [נחשון הראשון](#) בפרשת קרבנות הנשיאים ועוד איתנו בכתובה מפני מה זכה יהודה למלכות, ראו תוספתא בסוף הדף.

¹³ ראו המדרשים על "יורד יהודה מאת אחיו" (מדרש תנחומא (בובר) פרשת וישב יב ועוד), שיהודה היה מלך על האחים: "שמינו אותנו מלך עליהם". ואחרי מכירת יוסף "הורידוהו מגדולתו". וכאן, אביו מחזיר לו את המלוכה.

¹⁴ ובבראשית רבה מהדורת אלבק פרשה צז הובאו הדברים בפירוט נוסף: "יהודה אתה יודוך אחיך - לפי שהודית יודו לך אחיך בעולם הזה ובעולם הבא ... ולפי שזכה יהודה והציל לתמר ולשני בניה מן המיתה, והציל את יוסף מן המיתה ... והציל לפרץ זרח וכבר

מסכת סוטה דף ז עמוד ב – יהודה כסמל להודאה במעשה

ואומר לפניך וכו'.¹⁵ תנו רבנן: אומר לפניך דברים של הגדה ומעשים שאירעו בכתובים הראשונים, כגון: "אֲשֶׁר חָכְמִים יְגִידוּ וְלֹא כִּחְדוּ מֵאַבּוֹתָם" (איוב טו יח) - יהודה הודה ולא בוש, מה היה סופו? נחל חיי העולם הבא; ראובן הודה ולא בוש, מה היה סופו? נחל חיי העולם הבא. ... בשלמא ביהודה אשכחן דאודי, דכתיב: "ויכר יהודה ויאמר צדקה ממני", אלא ראובן מנלן דאודי? דא"ר שמואל בר נחמני אמר ר' יוחנן, מאי דכתיב: "יחי ראובן ואל ימות", "וזאת ליהודה"¹⁶? כל אותן שנים שהיו ישראל במדבר, היו עצמותיו של יהודה מגולגלן בארון,¹⁷ עד שעמד משה ובקש עליו רחמים. אמר לפניו: ריבונו של עולם, מי גרם לראובן שהודה? יהודה! "וזאת ליהודה"¹⁸? מיד "שמע ה' קול יהודה"¹⁹.

תוספתא ברכות פרק ד הלכה יח -

מעשה בארבעה זקנים שהיו יושבין בבית שער של ר' יהושע: אלעזר בן מתיא וחנניא בן כינאי ושמעון בן עזאי ושמעון התימני. והיו עסוקין במה ששנה להם ר' עקיבא: מפני מה זכה יהודה למלכות? מפני שהודה בתמר. הוסיפו הן מעצמן: "אשר חכמים יגידו ולא כחדו מאבותם", "להם לבדם נתנה הארץ" (איוב טו יח).²⁰ אמר להם: וכי נותנין שכר על העבירות?²¹

שבת שלום

מחלקי המים

נשתלמה צורתן במעי אמן תמר שהיה לה שלשה חדשים מעוברת ... לפיכך הציל הקב"ה מזרעו ארבעה: אחד מן הבור, ושלשה מן האש, דניאל כנגד יוסף, חנניה מישאל ועזריה כנגד פרץ זרח ותמר ... זכה להיקרות גביר באחיו ... ועוד משבט יהודה יצאה אלישבע אם הכהונה ... ועוד משבט יהודה יצא נחשון בן עמינדב ראש לנשיאים ... ועוד משבט יהודה יצא בצלאל שעשה את משכן הקודש". אלישבע בת עמינדב, אשתו של אהרון, היא משבט יהודה וזה הקשר של יהודה לא רק למלכות ולמשכן אלא גם לכהונה. על אותה אלישבע שראתה חמש שמחות ביום אחד וגם שכלה את שני בניו באותו היום, אומר המדרש (קהלת רבה, ויקרא רבה): לשחוק אמרתי מהולל - מידת הדין ששחקה על אלישבע. וזה חוזר לפסוק ולמדרש במשלי: "משחקת בתבל ארצו" שנזכר לעיל. ראו דברינו [אלישבע](#) בפרשת שמיני.

¹⁵ לפני הסוטה.

¹⁶ שברכת ראובן בה פותח משה בזאת הברכה היא קצרה מאד ומיד נסמכת לה ברכת יהודה: "יחי ראובן ואל ימות ויהי מתיו מספר: וזאת ליהודה ויאמר שמע ה' קול יהודה ואלעמו תביאנו ידיו רב לו ויעזר מצריו תהיה" (דברים לג ו-ז). גם ברכת משה ליהודה היא קצרה למדי, בוודאי בהשוואה לברכות שבטים אחרים כמו לוי ויוסף. האם למשה היה עדיין 'חשבון קטן' כאן עם שני האחים הגדולים-הבוגרים?

¹⁷ ראו מדרש ספרי דברים פרשת וזאת הברכה פסקא שמח: "וכי עצמות יוסף בלבד העלו ישראל ממצרים? והלא כל שבט ושבט העלה עצמות שבטו ממצרים". ביציאה ממצרים ובכל שנות הנדודים במדבר נשא כל שבט את עצמות ראש שבטו. עצמותיו של יהודה התפרקו ולא נשארו מחוברים זה לזה, כמו בשאר השבטים. האם אנו שומעים פה את הביטוי "גלגול עצמות"?

¹⁸ האם זה מגיע ליהודה? לאחר שלא רק שהודה במעשי, אלא גם גרם לראובן שיודה! ראו אוצר המדרשים (אייזנשטיין) עמוד תקפד שראובן הוא ש"תרים" לתפילת שמונה עשרה את ברכת הרוצה בתשובה ויהודה הוא ש"תרים" את ברכת חנון המרבה לסלוח.

¹⁹ ראו בהמשך הגמרא שם (העוסקת בידוי של סוטה) שלמרות שנשלח ליהודה, לא היו הדברים פשוטים כל כך. אמנם לאחר שמשה מבקש רחמים עליו חזרו עצמותיו למקומם ונתחברו, אך עדיין לא היו מוכנים להכניסו לישיבה של מעלה. וגם משנכנס, לא הבין את דברי התורה שהיו אומרים שם. וגם משהבין, לא זכה להגיע למסקנה ההלכתית של הסוגיה ("לא הוה קם סלקא ליה שמעתא אליבא דהלכתא"). הדברים לא עברו בקלות (איך זה מתקשר עם סוטה?)

²⁰ פסוק זה משמש מוטו לרעיון מרכזי בכל ספר בראשית שהתורה אינה מכסה על מעשי האבות או מיפה אותם. בכך מתקשר מעשה יהודה ותמר לסיפור אחר בפרשתנו: יוסף ואשת פוטיפר. וכך אומר בראשית רבה פז ו: "מטרונה שאלה את ר' יוסי, אמרה לו: אפשר יוסף בן שבע עשרה שנה היה ועומד בכל חומו, היה עושה הדבר הזה? הוציא לפניו ספר בראשית והתחיל קורא לפניו מעשה ראובן ובלהה, מעשה יהודה ותמר. אמר לה: מה אם אלו שהם גדולים וברשות אביהן לא כסה עליהם הכתוב, זה שהוא קטן וברשות עצמו על אחת כמה וכמה". וכבר הארכנו בנושא זה בדברינו [נטלתי ספר בראשית וקראתי בו](#) בפרשה זו.

²¹ "אמר להם" הוא ר' טרפון (ראו פירוש ליברמן לתוספתא) שחולק על דעתו של ר' עקיבא שבשמו נאמרו דברים אלה וסבור שיהודה זכה למלכות לא משום שהודה במעשה תמר ("וכי נותנים שכר על העבירות"? דיו שנמחל לו והציל עצמו מן המיתה) וגם לא משום שהציל את יוסף ("דיה להצלה שתכפר על המיתה"), אלא "מפני הענווה", מפני שעָרַב את יוסף. אבל ארבעה החכמים הנ"ל, כולם תלמידי ר' עקיבא, חולקים וסבורים שיהודה זכה למלכות משום שהודה במעשה תמר. ראו גם מדרש תהלים (בובר) מזמור עו שמביא מעשה זה בלשון אחרת לגמרי, בשמות החכמים, בדו-שיח עם התלמידים ובמסקנה מפני מה זכה יהודה למלכות: "שאלה זו שאלו התלמידים לר' טרפון בצילה של שובך ביבנה: מפני מה זכה יהודה למלכות? אמר להם: מפני שהודה במעשה תמר. אמרו לו: דיי להודייה שתכפר על הביאה. אמר להם: מפני שאמר מה בצע כי נהרוג את אחינו. אמרו לו: דיי להצלה שתכפר על המכירה. אמר להם: על ידי שאמר ישב נא עבדך תחת הנער. אמרו לו: בעיא ערבא דמקיים ערבותיה, אמר להם: אם כן באיזה זכות זכה? אמרו לו: בזכות שקפץ לתוך גלי הים. שהיו כל השבטים עומדים ולא ירדו אחד לים ... וקידש יהודה שמו של הקב"ה וירד לים ... הוא השלים להקב"ה וקידש שמו של הקב"ה וירד. ובזכות כך זכה למלוכה". וזה כבר מתאים יותר לפרשת בשלח, ראו דברינו [מד](#) [ירד לים התחילה](#) בשביעי של פסח.

מים אחרונים: אם נחזור לראש דברינו, לרשימה של פרשות שקוראים ואין מתרגמים, ראו עוד אפשרות שקוראים ולא כותבים! מדרש זוטא - רות (בובר) פרק ג פסוק ב: "וְרַחֲצֵתָ וְסָכַתָּ וְשָׁמַתָּ שְׂמֹלְתֶיךָ עַלֶיךָ וְיָרַדְתָּ הַגֶּרֶן ... וְיִהְיֶה בְּשִׁכְבוֹ וְיִדְעֵתָ אֶת הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִשְׁכַּב שָׁם ... וְתֹאמַר אֵלֶיהָ כָּל אֲשֶׁר תֹּאמְרֵי אֵלַי אַעֲשֶׂה". חזרה ואמרה: יכול אפילו דברה אלי דבר שלא לשם שמים אשמע לה? לפיכך אלי נקרא ולא נכתב". רות לא מוכנה לעשות כל מה שתאמר לה נעמי ולפיכך לא כותבים את המילה "אלי".